

*Ольга Комар
(Умань, Україна)*

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

(Методи та прийоми контролю рівня володіння іноземною мовою.)

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ. ПОНЯТТЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ТА ЙОГО ФУНКЦІЇ

По-перше нам потрібно дізнатися, що ж таке «комунікативність». Комунікативність - це щось на кшталт процесу навчання процесу комунікації. У той же час, комунікативність «не зводиться лише до встановлення за допомогою мови соціальних контактів, це залучення особистості до духовних цінностей інших культур». По-друге, комунікативний підхід спрямований не лише на формування в учнів смислового сприйняття і розуміння іноземної мови, але і на використання вивченого мовного матеріалу для побудови висловлювань.

За словами О. Г. Кашиної, «багато зарубіжних методистів вважають, що процес навчання повинен базуватися лише на змістовній стороні, реальному спілкуванні та виключати роботу над мовною формою. Для цього необхідно використовувати лише комунікативні завдання, що відповідають поставленій меті. Принцип свідомості навчання при цьому недооцінюється і не враховуються когнітивні процеси, характерні для оволодіння іноземною мовою» [2; с. 58].

Головною рисою комунікативного підходу є не заучування слів, фраз і грамотного використання граматики, а реальне спілкування між учнями, в процесі якого буде відбуватися запам'ятовування матеріалу завдяки мовленнєвій активності.

За словами Н. Ю. Гусевської, «в основі комунікативного підходу лежать ідеї комунікативної лінгвістики, психологічної теорії діяльності, концепція розвитку особистості в діалозі культур, яка визначає кінцеву мета навчання іноземної мови - оволодіння іншомовною культурою в процесі міжкультурної

комунікації. Особливість підходу проявляється в спробі наблизити процес навчання мови до процесу реальної комунікації»[1; с. 9].

Викладач грає важливу роль в комунікативному підході. Він створює такі ситуації, в яких сам є слухачем, а тих, хто навчається, спонукає до говоріння. Д. Ларсен-Фріман пише: «Вчитель грає роль помічника, радника. Його основною функцією є мотивація учнів до виконання певного мовного завдання, після цього він виступає лише в ролі спостерігача, час від часу контролюючи процес і задаючи певні запитання. Він може робити позначки про помилки, допущені учнями, щоб потім їх обговорити» [5; с.47].

Головним, слід виділити те, що вчитель створює атмосферу, в якій учні стають зацікавленими у своїй діяльності. Зацікавленість змушує учнів бути відповідальними і додає їм впевненості в подальшому використанні іноземної мови. Так само слід відзначити, що важливим є бажання учнів говорити. Створення умов для спілкування, є обов'язковим завданням для засвоєння студентами мовної комунікації.

Комунікативний підхід, як будь-який інший підхід до вивчення іноземних мов, має свої плюси і мінуси. Слід зазначити, що комунікативний підхід пов'язаний з мовною діяльністю, тому він широко використовується, коли ми розглядаємо читання, письмо, говоріння, слухання, аудіювання, переклад і інші види мовної діяльності.

1. Практична мовна спрямованість поєднує в собі, як мету, так і засіб навчання.
2. Комунікативний підхід можна інтерпретувати як той, що поєднує в собі способи вивчення іноземних мов, який в нашому сучасному суспільстві використовується частіше, ніж будь-який інший підхід.
3. Мета комунікативного підходу включає в себе усунення мовного бар'єру і розвиток бажання учня говорити [3; 72].

Проте, не дивлячись на переваги, комунікативний підхід має і негативні сторони. З часів становлення комунікативного підходу, як підходу до пізнання мови він піддавався критиці через те, що даний підхід стрімко витісняв усі

старі, перевірені підходи, які застосовувалися в навчанні протягом довгого часу. За словами Джеремі Хармера, «студенти забувають про дотримання норм граматики в стрімкій гонитві за біглим володінням мовою». Зазначені вище особливості комунікативного підходу до навчання дозволяють зробити висновок про те, що предметом даного підходу є мовленнєва діяльність іноземною мовою. Вона, в свою чергу формує ряд мовних навичок говоріння в учнів і пропонує вправи для їх подальшого розвитку [4; 235].

Існує декілька історій виникнення комунікативного підходу. Комунікативний підхід бере свій початок в 60-70-і роки ХХ століття в Великобританії, за часів, коли англійська мова почала набувати популярність як міжнародної мови спілкування та ведення бізнесу. Саме в 1970-і роки викладачі почали замислюватися про правильність обраного підходу до навчання. У наступні роки комунікативний підхід був прийнятий в початкових школах, середніх і навіть в вищих навчальних закладах.

Всім відомо, що значні зміни у сфері вивчення іноземних мов в Україні відбулися в кінці ХХ ст. У минулому, вивчення іноземних мов зводилося до постійного зазубрювання граматики і механічного запам'ятовування величезної кількості слів. Така стара методика викладання хоч і не була ідеальною, але все ж приносила користь. Однак іноді необхідно була зміна діяльності, тому учні писали твори і диктанти, використовували фонетичні завдання в якості відпочинку і гри. У той час як велика увага приділялася читанню і роботі з вправами по певної теми, мова виконувала лише інформативну роль.

Таким чином, комунікативний підхід до навчання іноземної мови, розроблений більше 50 років тому, залишається найбільш популярним методом у всьому світі. Найбільше уваги в комунікативному підході зосереджується на живому спілкуванні - тренуються навички говоріння і сприйняття іноземної мови на слух, учитель виконує роль спостерігача. Його завданням є зосередження учнів на виконання певної діяльності, тому заохочення і вказівку на помилки відбувається тільки після її виконання.

Існує кілька принципів комунікативного підходу до навчання іноземної мови.

Принцип функціональності

Цей принцип багатфункціональний і має велике значення в процесі навчання спілкуванню. Слід зазначити, що він визначає об'єкти навчальної діяльності вчителя і учнів, а також форми і зміст цієї навчальної діяльності. Розглядаючи принцип функціональності, ми можемо сказати, що в ньому визначаються всі види мовленнєвої діяльності: говоріння, аудіювання, читання та письмо. Функціональність є основою для оволодіння граматикою і лексичними одиницями мови. Принцип функціональності передбачає, що слова і граматичні форми запам'ятовуються на уроці та не включає в себе переклад мови, як один з методів навчання говорінню. Навички, які формуються в процесі перекладу та говоріння різні і не можуть замінити один одного.

Принцип індивідуалізації

Говорячи про принцип індивідуалізації, потрібно сказати, що мова людей у кожного своя, вона індивідуальна. Люди мають різні здібності та вміння. Способи реалізації навчальної та мовної діяльності також різні. Комунікативний підхід до навчання, виходячи з усіх особистісних характеристик людей, враховує їх і таким чином створюються умови для спілкування і взаємодії між людьми. Навчання іноземної мови для кожної людини, яка бере участь у комунікації, може і повинно бути різним. Відбір матеріалу для прослуховування текстів, читання або говоріння формуються під час аналізу певних якостей учнів.

Принцип мовленнєво-мисленнєвої активності

Мовленнєво-мисленнєва активність є головною у комунікативному підході до навчання іноземної мови. Мовна спрямованість навчання не може існувати без наявності в учнів мовленнєво-мисленнєва активності. Мовленнєво-мисленнєва активність є центральною ланкою у всьому комунікативному підході навчання мови. Головним завданням всіх методик навчання в минулому і в сьогоденні було і є використання мови на практиці. Принцип мовленнєво-

мисленнєвої активності являє собою безперервний зв'язок студента і процесу комунікації іноземною мовою. Учень повинен практично безперервно користуватися мовою. Все це формує в учнів відчуття безперервного залучення до мовленнєвої діяльності.

Принцип мовленнєво-мисленнєвої активності визначає 5 аспектів методики навчання говорінню:

1. Мовна активність, яка використовується під час вирішення комунікативних завдань;
2. Засіб навчання комунікації, де головним слід вважати постійну мовну практику учнів на основі мовного мислення;
3. Пріоритет комунікативного матеріалу, де важливим є конкретне використання слів або фраз для вирішення поставлених мовних задач;
4. Мовленнєвий формат уроку, який проявляється в формах проведення уроку, в проведенні мовленнєвих вправ і комунікації вчителя з учнями [3; 95].

Таким чином сучасний комунікативний підхід являє собою гармонійне поєднання багатьох методів навчання іноземної мови, перебуваючи, напевно, на вершині еволюційної піраміди різних освітніх інструментів, ефективно розвиває всі мовні навички - від усного та писемного мовлення до читання та аудіювання.

Література

1. Гусевская Н. Ю. Эволюция методов обучения иностранному языку // Ученые записки Забайкальского гос. университета – 2013 – №6 (53). [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-metodov-obucheniya-inostrannomu-yazyku>.
2. Кашина Е. Г. Традиции и инновации в методике преподавания иностранного языка / Е. Г. Кашина. – Самара.: Универс групп, 2006. – 74 с.
3. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 1991. – 228 с.

4. Harmer J. The Practice of English Language Teaching / J. Harmer. – London. : Edinburgh Gate, 2001. – 442 p.
5. Larsen-Freeman D. Techniques and principles of English Language teaching / D. Larsen-Freeman. – Oxford.: Oxford University Press, 2000. – 189 p.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, Заболотна Оксана Адольфівна.
Комар Ольга Сергіївна, викладач кафедри іноземних мов, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини 0631786186, zelenkoolga87@ukr.net